

Список використаних джерел

1. Прес-релізи та звіти – Динаміка довіри соціальним інституціям у 2021-2023 роках. KMIC. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1335&page=1> (дата звернення: 19.03.2025)
2. Трушевич Г. Б. Волонтерський рух в Україні: політичні орієнтири його учасників під час російсько-української війни. *Politicus*. 2024. №6. С. 87-91.
3. Яковлев Д. В. Європейський вибір середнього класу в Україні. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 163-165
4. Ruslan Rokhov. URL: <https://t.me/rokhov> (дата звернення: 19.03.2025)

Берегута Віталій

Здобувач третього рівня вищої освіти
кафедри політології та державного управління,
асистент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики.
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник проф. Олена Чальцева)
ORCID: 0009-0000-4878-2230

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ДЕРЖАВ ПІВДЕННОГО КАВКАЗУ УКРАЇНІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2022-2025 РР.)

Надання гуманітарної (невійськової) допомоги є поширеною формою зовнішньої політики суб'єктів міжнародних відносин щодо держави, яка стала об'єктом військової агресії з боку іншої держави. Така допомога є важливою в контексті підтримки здатності відповідного національного уряду забезпечувати основні потреби населення, а також відновлення й гарантування функціонування об'єктів критичної інфраструктури в умовах збройного конфлікту або війни. Отримання гуманітарної підтримки від іноземних партнерів є, зокрема, актуальним для України, яка дванадцятий рік поспіль протистоїть військовій агресії Росії.

Передача різними країнами допомоги гуманітарного характеру Україні відбувається як паралельно із військовою підтримкою, так і як повна альтернатива постачання військової зброї та техніки. Це залежить не лише від економічних та військово-технічних можливостей конкретної держави та її

політичної позиції щодо російсько-української війни, яка може бути навіть однозначною на користь України, але й історії та стану двосторонніх відносин із протиборчими сторонами та визначених зовнішньополітичних пріоритетів щодо взаємодії з ними. Це, зокрема, стосується держав Південного Кавказу – Грузії, Вірменії та Азербайджану, які на тлі повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну у 2022 році, з одного боку, висловили підтримку територіальної цілісності та суверенітету України, але, з іншого боку, надають Києву допомогу не військового, а гуманітарного характеру (включно з урядовими програмами підтримки українських біженців, що прибули на їхні території).

Це пов'язано з тим, що держави Південного Кавказу традиційно проводять багатовекторну зовнішню політику у вигляді рівномірної розбудови політичного та безпекового партнерства із Заходом (державами ЄС та США) та Росією, а також Україною та Росією, прагнучи зберегти однаково добросусідські відносини з ними на тлі війни. Зокрема, це обґрунтовано небажанням Тбілісі, Єревану та Баку погіршувати економічні відносини з Росією як своїм головним торговельним партнером, яка може ініціювати економічні санкції у відповідь на військову допомогу Україні, а також у випадку Грузії – російською окупацією регіонів Абхазії та Південної Осетії внаслідок російсько-грузинської війни 2008 року, яка може бути використана Москвою для військової ескалації проти Грузії та дестабілізації безпекової ситуації в регіоні Південного Кавказу.

Грузія надає гуманітарну допомогу Україні, починаючи з перших днів російського повномасштабного вторгнення. Вже 27 лютого 2022 року прем'єр-міністр Грузії Іраклій Гарібашвілі ухвалив рішення про передачу Україні гуманітарного вантажу із засобами першої медичної допомоги, ліками й кисневими концентраторами загальною вартістю близько 320 тис. доларів США [16]. У грудні 2022 року Міністерство економіки Грузії виділило понад 560 тис. доларів США для закупівлі 25 електрогенераторів промислового призначення, які були того ж місяця успішно передані Україні [13].

Серед найбільш відомих громадських ініціатив варто виокремити передання у березні 2022 року грузинськими благодійними фондами, громадянами та бізнесом 200 тонн вантажу, до якого входили харчові продукти, гігієнічні засоби та спальні мішки [12]. Окрім того, на території Грузії у 2022 році відбувалась кампанія «Поділися світлом!» зі збору коштів благодійними організаціями та громадянами для придбання і передачі Україні електрогенераторів. В межах кампанії було придбано та передано

щонайменше 350 генераторів малої потужності [6].

Попри великі обсяги грузинської гуманітарної допомоги, Грузія відмовляється передавати Україні військову зброю або техніку. Прем'єр-міністр Грузії Іраклій Гарібашвілі у грудні 2022 року підтвердив чітку позицію Грузії щодо ненадання Києву озброєння, ототожнивши такий вид підтримки зі втягуванням Грузії у російсько-українську війну. Натомість голова грузинського уряду привернув увагу до урядової політики підтримки українських біженців, що прибули до Грузії, та пообіцяв розширити можливості надання гуманітарної допомоги Україні [11].

На відміну від Грузії, **Вірменія** розпочала надавати гуманітарну підтримку Україні лише з вересня 2023 року. Тоді Анна Акопян, дружина прем'єр-міністра Вірменії Ніколи Пашиняна, в межах особистого візиту до Міністерства освіти й науки України передала 1050 одиниць гаджетів (смартфонів, планшетів, ноутбуків) для закладів освіти Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Донецької, Луганської, Харківської та Дніпропетровської областей як регіонів з найвищою часткою онлайн-навчання [9]. Іншими важливими ініціативами стали надання в лютому 2024 року представниками Посольства Вірменії в Україні й Співки вірменів України 10 тонн медикаментів Національному військово-медичному клінічному центру «Головний військовий клінічний госпіталь» (м. Київ) та гуманітарні вантажі із лікарськими засобами медичним закладам Дніпропетровської та Харківської областей [10].

Хоча й публічно задокументованих відомостей про надання Вірменією військової допомоги Україні з 2022 року немає, однак в лютому 2024 року в інтерв'ю The Telegraph прем'єр-міністр Вірменії Нікол Пашинян заявив, що «в питанні України ми [Вірменія – авт.] не є союзником Росії» [15].

Як і Грузія, **Азербайджан** надає гуманітарну допомогу Україні з перших днів повномасштабного вторгнення Росії. З 26 лютого 2022 року за результатами домовленості Президента України Володимира Зеленського та Президента Азербайджану Ільхама Алієва автомобілі ДСНС України та служби швидкої медичної допомоги безплатно отримували паливо від азербайджанської державної нафтової компанії SOCAR Energy Ukraine [5]. У 2022 році за сприяння Посольства Азербайджану в Україні було, зокрема, передано понад 100 тонн харчових продуктів [8], а також 50 генераторів й 45 силових трансформаторів. Понад 17 млн доларів США склала сума наданої Баку гуманітарної допомоги Україні в 2022 році [1].

У 2023-2024 рр. Азербайджан переважно концентрував зусилля на

наданні гуманітарної допомоги для енергетичного сектору України. Так, у січні 2023 року були передані додаткові 45 електростанцій резервного живлення [3], а в липні того ж року Указом Президента Азербайджану виділені Міністерству енергетики Азербайджану кошти в обсязі 7,6 млн доларів США для закупівлі електрообладнання для України [17]. Азербайджан також сприяв подоланню наслідків підриву Каховської ГЕС, надавши у червні 2023 року надувні човни, захисні костюми, рятувальні жилети, прилади для відкачування води й паливо для забезпечення роботи рятувальної техніки та транспорту [2].

За даними Міністерства енергетики України, за період 2022-2023 рр. Азербайджан передав Україні 92 вантажі енергетичного устаткування [7], а за інформацією Посольства Азербайджану в Україні загальна сума наданої Баку гуманітарної допомоги Україні в 2022-2024 рр. перевищила 40 млн доларів США [14]. Виділення Президентом Азербайджану Ільхамом Алієвим в лютому 2025 року додаткового 1 млн доларів США для цих потреб української енергетики [14] підтверджує послідовний та системний характер азербайджанської гуманітарної підтримки України в умовах російської агресії.

Азербайджан також офіційно не надає військову зброю Україні, однак долучився до гуманітарного розмінування українських деокупованих територій, передавши в листопаді 2023 року ДСНС України безпілотну машину розмінування Revival P [4].

Отже, надання гуманітарної допомоги стало однією з форм підтримки Грузією, Вірменією та Азербайджаном України в 2022-2025 рр. та важливим символом солідарності з українцями. Водночас інтенсивність та обсяги надання такої допомоги є одними з індикаторів сучасного стану відносин України з державами Південного Кавказу. Якщо найбільш системного та диверсифікованого характеру вона набула у зовнішній політиці Баку, а у випадку Грузії стала менш періодичною та синергією урядових та громадських зусиль, то допомога Єревану була обмежена лише кількома публічними ініціативами. Хоча й обсяги наданої гуманітарної допомоги не зменшують її критичну важливість для України, однак для вітчизняної дипломатії, зокрема, актуалізується необхідність комплексної інтенсифікації українсько-грузинських та українсько-вірменських відносин. Оскільки перспективи зміни позиції держав Південного Кавказу щодо ненадання військової підтримки Україні в умовах російсько-української війни через описані в дослідженні фактори наразі немає, то збільшення обсягів саме гуманітарної допомоги може стати предметом або одним з позитивних наслідків активізації діалогу Києва з Тбілісі та Єреваном.

Список використаних джерел

1. Азербайджан відправив Україні 45 силових трансформаторів і 50 генераторів. Європейська правда. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/12/10/7152249/> (дата звернення: 27.03.2025).
2. Азербайджан один із перших відправляє гуманітарну допомогу для подолання наслідків підриву дамби Каховської ГЕС. Телеграм (Давид Арахамія/David Arakhamia). 2023. URL: http://t.me/David_Arakhamia/245 (дата звернення: 28.03.2025).
3. Азербайджан передав Україні чергову партію енергетичного обладнання. Міністерство енергетики України. 2023. URL: <https://www.mev.gov.ua/novyna/azerbaydzhan-peredav-ukrayini-cherhovu-partiyu-enerhetychnoho-obladnannya> (дата звернення: 27.03.2025).
4. Гуманітарне розмінування: полтавські піротехніки отримали спецмашину. Facebook (ДЧНС України). 2023. URL: <https://www.facebook.com/DSNS.GOV.UA/posts/pfbid02DkEcUtqGQfyqvXP9WbYgmhvigieboKKKbEonXrV4dAtTf238v3iyge5c6dkybd3I> (дата звернення: 28.03.2025).
5. За результатами моєї розмови з @azpresident усім заправкам @SOCARofficial в Україні доручено безоплатно надавати паливо для машин швидкої допомоги та ДЧНС. Х (Volodymyr Zelenskyy / Володимир Зеленський). 2022. URL: <https://x.com/ZelenskyyUa/status/1497638369270108165> (дата звернення: 27.03.2025).
6. Підсумки компанії «Поділись світлом!», організованої з метою придбання та передачі в Україну електрогенераторів. Посольство України в Грузії. 2022. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/news/pidsumki-kompaniyi-podilis-svitlom-organizovanoyi-z-metoyu-pridbannya-ta-peredachi-v-ukrayinu-elektrogeneratoriv> (дата звернення: 25.03.2025).
7. Підтримка енергосектору: Україна отримала ще 25 вантажів допомоги з Азербайджану. Міністерство енергетики України. 2024. URL: <https://mev.gov.ua/novyna/pidtrymka-enerhosektoru-ukrayina-otrymala-shche-25-vantazhiv-dopomohy-z-azerbaydzhanu> (дата звернення: 28.03.2025).
8. Полівчак Р., Надольський Ю. Прикарпатський благодійний фонд "Чисті серцем" отримав понад 100 тонн гуманітарної допомоги з Азербайджану. Суспільне Івано-Франківськ. 2022. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/268747-prikarpatskij-blagodijnij-fond-cisti-sercem-otrimav-ponad-100-tonn-gumanitarnoi-dopomogi-z-azerbajdzhanu/> (дата звернення: 27.03.2025).
9. Понад 1000 девайсів для українських школярів: відбулася зустріч із представниками Республіки Вірменія. Міністерство освіти і науки України. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/news/ponad-1000-devaysiv-dlya-ukrainskikh->

[shkolyariv-vidbulasya-zustrich-iz-predstavnikami-respubliki-virmeniya](#) (дата звернення: 26.03.2025).

10. Представники Посольства Вірменії передали 10 тонн медикаментів Головному військовому клінічному госпіталю. Міністерство оборони України. 2024. URL: <https://mod.gov.ua/news/spilka-virmeniv-ukraini-ta-respublika-virmeniya-peredali-10-tonn-medikamentiv> (дата звернення: 26.03.2025).

11. Прем'єр Грузії виключає надання Україні військової допомоги. Європейська правда. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/12/7/7152051/> (дата звернення: 25.03.2025).

12. Укрпошта отримала 200 тонн гуманітарної допомоги від Грузії. Укрпошта. 2022. URL: https://www.ukrposhta.ua/ua/news/57600-ukrposhta-otrimala-200-tonn-gumanitarnoi-dopomogi-vid-gruzii?fbclid=IwAR0YBS2_N_t82xuvtHv23gFWIBp3BWwZHvpXiyp_nocyes6nBCf2YHUpEMw (дата звернення: 25.03.2025).

13. Церемонія завантаження 25 (від 150 до 500 кВт) генераторів електроенергії, загальною вартістю більше 1.4 млн. ларі, придбаних Урядом Грузії для подальшої відправки в Україну. Посольство України в Грузії. 2022. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/news/ceremoniya-zavantazhennya-25-vid-150-do-500-kvt-generatoriv-elektroenergiyi-zagalnoyu-vartistyu-bilshe-14-mln-lari-pridbanih-uryadom-gruziyi-dlya-podalshoyi-vidpravki-v-ukrayinu> (дата звернення: 25.03.2025).

14. Чергова гуманітарна допомога у вигляді електрообладнання відправлена з Азербайджану в Україну. Посольство Азербайджанської Республіки в Україні. 2025. URL: <https://kiev.mfa.gov.az/ua/news/3482/another-humanitarian-aid-of-electrical-equipments-sent-from-azerbaijan-to-ukraine> (дата звернення: 28.03.2025).

15. Oliphant R., O'Malley H., Goodsall L. The prime minister torn between Russia and the West. The Telegraph. 2024. URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2024/02/11/armenian-prime-minister-nikol-pashinyan-azerbaijan/> (дата звернення: 26.03.2025).

16. On Prime Minister's decision, one million GEL's worth of humanitarian cargo to be sent to Ukraine. Government of Georgia. 2022. URL: https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=288&info_id=81380 (дата звернення: 25.03.2025).

17. Ukraynaya humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə vəsait ayrılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin. 2023. URL: <https://president.az/az/articles/view/60473> (дата звернення: 27.03.2025).